Verrassende (her)vestigi
op de Noordwest-Veluwe

Literatuur
Bink, F.A., 1992. Ecologische Atlas van de Dagvlinders van Noordwest-Europa.
Taks, M.H., ir.,1989. Atlas van de Nederlandse dagvlinders.

ng van de zilveren maan

Vanaf 1992 inventariseer ik in de beheereenheid Noordwest-Veluwe dagvlinders op een aantal terreinen van de Vereniging tot behoud van Natuurmonumenten. In het voorjaar van 2011 werd door een vrijwilliger in het natte deel van een heidegebied in het zuidelijk deel van de gemeente Putten een exemplaar van de zilveren maan aangetroffen. Een soort die ik er zelf in de voorgaande jaren niet had waargenomen.

Tekst en foto: Harm Werners

In vroeger tijden was de zilveren maan in ons land een algemene standvlinder. Door de ontwatering en ontginning van natte gebieden is deze vlindersoort drastisch teruggedrongen. De kwalificatie 'algemeen' is inmiddels gewijzigd in 'zeldzaam', zoals dat helaas voor meer vlinders geldt. Op de Veluwe komt de zilveren maan al sinds mensenheugenis niet meer voor als standvlinder. Hoewel er af en toe zwervers zijn, zijn er ook plekken waar de soort zich enkele jaren kan handhaven. Uiteraard zou deze verrassende waarneming ook in die categorie kunnen thuishoren. Vanaf 2011 werden op de betreffende locatie, zij het mondjesmaat, variërend in aantallen van 1 tot 2 exemplaren, steeds zilveren manen aangetroffen. Er moest derhalve wel sprake zijn van een populatie die zich hier had weten te vestigen. In strikte zin moet wellicht gesproken worden van hervestiging omdat de soort hier ook in een ver verleden ongetwijfeld gevlogen zal hebben.
De favoriete waardplant van de zilveren maan is moerasviooltje. Deze plant komt echter in het gebied niet voor. Wel is in het voorjaar, als de overige vegetatie nog laag is, het sprankelende blauw van de bloeiende hondsviooltjes een lust voor het oog. Hier dus dienend als alternatieve voedselplant voor de maanrupsen.

In 2016 werden de terreinen binnen genoemde beheereenheid uitgebreid onderzocht in het kader van de zogenaamde SNL-monitoring. Alsof de zilveren maan hierop gewacht had! Eerst werden er enkele exemplaren gevonden op een ander terrein van Natuurmonumenten, hemelsbreed enkele kilometers verwijderd van de plek in Putten waar in 2011 de zilveren maan was aangetroffen. Merkwaardig genoeg was de vlinder daar voor het laatst gezien in het voorjaar van 2015. De soort verschijnt normaliter in twee generaties per jaar, maar die werden dus in de nazomer van vorig jaar en het voorjaar van 2016 niet meer aangetroffen. De vrees was dus gerechtvaardigd, dat de uiterst kwetsbare populatie het daar niet gered had. Uiteraard valt niet uit te sluiten dat er wel enkele onopgemerkte exemplaren hebben gevlogen. Bovendien staat de soort erom bekend onregelmatig te verschijnen.

Toen in het andere gebied zilveren manen werden gesignaleerd besloot ik dus nog eens intensief op zoek te gaan naar deze vlinder in het terrein waar die in 2011 was gezien. En met succes, want op 4 augustus zag ik er – tussen de buitjes en bewolking door – eentje vliegen. De week daarna werden er door het onderzoekteam nota bene 16(!) exemplaren waargenomen. Daarmee lijkt de fragiele populatie een redelijk toekomstperspectief op te bouwen. De terreinbeheerder wil er alles aan doen deze bijzondere soort te behouden. Het beheer is er daarom op gericht het de waardplanten zoveel mogelijk naar de zin te maken. Bij de jongste vestiging bestaat die overigens uit moerasviooltjes, die daar wel, maar op de oorspronkelijke vindplaats niet voorkomen.

Vlinderkenner F.A. Bink omschrijft de zilveren maan qua trekgedrag als honkvast. Dit houdt in dat de vlinders plaatstrouw zijn en zich oriënteren op een ruimte van enkele hectaren. Van de oudere vlinders evenwel zwermt gewoonlijk een deel uit over de omgeving. Ervan uitgaande dat de soort niet stiekem in het terrein is uitgezet, is het mooi dat zes jaar geleden ten minste één vrouwelijk exemplaar heeft besloten de wereld wat ruimer te verkennen. En dat zo'n spontane vestiging niet helemaal uniek is kan worden opgemaakt uit het bericht dat de vlinder in 2016 ook is opgedoken op enkele terreinen in Friesland (Dellebuursterheide en de Rotstergaaster Wallen).

Overzicht waarnemingen zilveren maan
1e en 2e generatie

Jaar	Datum	Hoogste aantal
2011	13 juni	1
2012	30 mei en 8 juni	2
	11 en 22 augustus	1
2013	5 juni	1
	8 augustus	1
2014	22 juli	1
2015	22 mei en 3 juni	1
2016	6 augustus	16